

Ingrid De Meûter

VLAAMSE WANDTAPIJTEN

PRODUCTIE EN HANDEL

De Oudenaardse familie Van Verren (1680-1740)

Gent
Provinciebestuur Oost-Vlaanderen
2016

INHOUD

WOORD VOORAF	9
TEN GELEIDE	11
VERANTWOORDING	13
1. INTRODUCTIE	15
<i>De veranderende mode</i>	15
<i>De productiecentra in de Zuidelijke Nederlanden</i>	17
▪ BRUSSEL	18
▪ ANTWERPEN	19
▪ OUDENAARDE	24
<i>De politieke context</i>	27
2. DE BESCHIKBARE ARCHIVALIA OVER DE FAMILIE VAN VERREN	35
3. DE FAMILIALE BANDEN	43
<i>Pieter van Verren en zijn broer Jan in Antwerpen</i>	43
<i>Pieter van Verren en zijn broer Frans in Oudenaarde</i>	46
<i>Pieter van Verren en zijn zoon Jan</i>	47
4. DE AFNEMERS VAN DE WANDTAPIJTEN VAN PIETER EN ZOON JAN VAN VERREN	57
<i>De particulieren</i>	57
<i>De handelaars in de Zuidelijke Nederlanden</i>	69
▪ ANTWERPEN	69
▪ BRUSSEL	78
▪ GENT	84
▪ DOORNIK	85
<i>De handelaars in het buitenland</i>	86
▪ PARIJS: PIERRE MASSÉ	86
Jan geeft nuttige informatie door aan zijn vader	87
Jan stuurt de aankooppolitiek van Massé	89
De onderwerpen van de kamers	91
De klanten van Massé en hun voorkeuren	96
Voorboden van het faillissement	98
Het bankroet	103
▪ PARIJS: ANDERE HANDELAARS	112
▪ RIJSEL	116
▪ ATRECHT EN VALENCIENNES	119
▪ HOLLAND	119
▪ DE DUITSE STATEN	120
<i>Het handelsverkeer</i>	127

5. DE ATELIERPRAKTIJKEN	133
<i>De grondstoffen</i>	133
<i>De patronen</i>	137
▪ DE UITWISSELING VAN PATRONEN	137
▪ VERSCHILLENDE KWALITEITEN	144
▪ DE BOORDEN	144
▪ DE ONDERWERPEN VAN DE KAMERS	147
<i>Het weven</i>	157
<i>De afwerking en het onderhoud van de patronen en wandtapijten</i>	168
6. DE PATROONSCILDERS	171
<i>David Teniers</i>	171
<i>Gilles de Paepe</i>	173
<i>Joris Ghuys</i>	174
<i>Victor Janssens</i>	176
<i>Philip de Hondt</i>	176
<i>Gaspar de Witte</i>	177
▪ BIOGRAFISCHE GEGEVENS EN ZIJN SCHILDERIJEN	178
▪ DE WANDTAPIJTONTWERPEN	185
<i>Jan de Jonge</i>	200
▪ BIOGRAFISCHE EN ANDERE GEGEVENS UIT DE ARCHIVALIA	200
▪ DE WANDTAPIJTONTWERPEN	202
<i>Pieter Spierinckx</i>	208
▪ DE BIOGRAFISCHE GEGEVENS	209
▪ DE SCHILDERIJEN	209
▪ DE WANDTAPIJTONTWERPEN	218
'De rijkschool', geïnspireerd op Abraham van Diepenbeeck	221
'Geschiedenis van Armida en Rinaldo', een samenwerking met Jan Erasmus Quellinus	226
Samenwerkingen met vader en zoon IJkens	230
'GESCHIEDENIS VAN CIRCE'	230
'GESCHIEDENIS VAN MELEAGER EN ATALANTE'	238
VERDURES MET FIGUREN UIT DE <i>METAMORFOSEN</i> VAN OVIDIUS	240
'DE GESCHIEDENIS VAN ALEXANDER'	253
Samenwerkingen met Alexander van Bredael	259
BOERKENS NAAR TENIERS	262
ITALIAANSE CONVERSATIES	278
Samenwerkingen met Lodewijk van Schoor	283
VERSCHILLENDE KAMERS MET MYTHOLOGISCHE ONDERWERPEN	284
KAMERS MET FIGUREN UIT DE <i>METAMORFOSEN</i> VAN OVIDIUS	298
'DE VIER WERELDDELEN EN DE WERELDBEHEERSENDE KRACHTEN'	305
'DE TWAALF MAANDEN' EN 'DE SEIZOENEN'	315
'GESCHIEDENIS VAN NARCISSUS EN ECHO'	318
'GESCHIEDENIS VAN PERSEUS EN ANDROMEDA'	326
'GESCHIEDENIS VAN AMADIS EN ORIANE'	332
Verschillende kamers met groenwerk	336

Andere aan Spierinckx toegeschreven reeksen	353
Ontwerpen voor de Franse manufacturen	357
BEAUVAIS	357
RIJSEL	360
▪ PIETER SPIERINCKX ALS TAPIJTHANDELAAR	363
<i>Augustin Coppens</i>	365
▪ BIOGRAFISCHE EN ANDERE GEGEVENS UIT DE ARCHIVALIA	365
▪ DE SCHILDERIJEN	366
▪ DE WANDTAPIJTONTWERPEN	374
De Brusselse wandtapijntwerpen	374
Wandtapijtreeksen vermeld in de Oudenaardse archivalische bronnen	379
JACHTEN	379
METAMORFOSEN VAN OVIDIUS	386
<i>De figurenschilders</i>	408
▪ ALEXANDER VAN BREDAEL	408
▪ LODEWIJK VAN SCHOOR	411
<i>Schilders verantwoordelijk voor de dieren</i>	414
▪ DE LANDSCHAPSCHILDERS EN DE DIERENPATRONEN	417
▪ DE FIGURENSCHILDERS EN DE DIERENPATRONEN	421
▪ PIETER EN JAN BAPTIST BOEL	421
▪ ADRIAAN DE GRYEFF	432
BESLUIT	449
RÉSUMÉ	455
SUMMARY	461
BIBLIOGRAFIE	467
FOTOVERANTWOORDING	477
INDEXEN	479
<i>Index op de onderwerpen van de wandtapijten</i>	479
<i>Index op persoonsnamen</i>	483
<i>Index op plaatsnamen</i>	491
COLOFON	495